

esmuc

Treball Fi de Grau

Josep Trotta, un violoncel·lista a la Barcelona de postguerra

Estudiant: Ignasi Piera Sedó

Especialitat/
Àmbit/Modalitat: Interpretació Clàssica i Contemporània del violoncel

Director/a: Marc Heilbron

Curs: 2018-2019

Vistiplau
del director/a
del Treball:

Extracte

Aquest treball té com a objectiu principal donar a conèixer la figura de Josep Trotta, un destacat violoncel·lista barceloní que va desenvolupar la seva trajectòria professional a la seva ciutat natal. Va ocupar les primeres places de violoncel a les orquestres on va tocar, i va participar en els grups de cambra catalans més prestigiosos del moment. Al llarg de la seva carrera, va realitzar nombroses actuacions de solista tant amb l'orquestra de Barcelona com la de Madrid, i cap al final de la seva trajectòria va interpretar, en diverses ocasions, les Suites de Bach en concert de manera molt reeixida. Tot i això, després de la seva mort va caure en l'oblit i fins ara mai s'havia fet cap treball de recerca sobre Trotta. Per a la realització del treball m'he basat principalment en diaris i revistes de l'època, i he ampliat aquesta informació gràcies al testimoni de persones que van conèixer al violoncel·lista.

Extracto

Este trabajo tiene como objetivo principal dar a conocer la figura de Josep Trotta, un destacado violonchelista barcelonés que desarrolló su trayectoria profesional en su ciudad natal. Ocupó las primeras plazas de violonchelo en las orquestas de las que formó parte, y participó en los grupos de cámara catalanes más prestigiosos del momento. A lo largo de su carrera, realizó numerosas actuaciones como solista con la orquesta de Barcelona y la de Madrid, y hacia el final de su trayectoria interpretó, en varias ocasiones, las Suites de Bach en concierto de manera muy exitosa. Sin embargo, después de su muerte cayó en el olvido y hasta ahora no se había hecho un trabajo de investigación sobre su figura. Para la realización del trabajo me he basado principalmente en periódicos y revistas de la época, y he ampliado esta información gracias al testimonio de personas que conocieron al violonchelista.

Abstract

The aim of this project is to highlight the figure of Josep Trotta, a prominent cellist who developed his professional career in the city of Barcelona, where he was born. He was given the first cello position in the orchestras where he played and also took part in the most important chamber music groups in Catalonia. Throughout his career, he gave a significant number of performances as a soloist with orchestras from Barcelona and Madrid. At the end of his career he successfully performed the Bach cello Suites in several concerts. As he was

forgotten after his death, very little research has been carried out about him until now. I have mainly based my research on written press sources from that period, contrasting this information with the testimony of various people who were acquainted with this great cellist.

Sumari

1. Introducció	1
2. Context històric: el canvi de segle.....	4
3. Josep Trotta i Millan	5
3.1 Primers passos.....	5
3.1.1 Premi Parramon	6
3.1.2 Primers concerts.....	7
3.2 Música de cambra abans de la guerra	8
3.2.1 Compositors Independents de Catalunya	9
3.2.2 Música de cafè.....	10
3.2.3 Música durant la Guerra Civil Espanyola.....	11
3.3 Primers anys després de la Guerra Civil.....	11
3.3.1 Música de cafè de nou	12
3.4 Necessitat d'una orquestra municipal a Barcelona	13
3.4.1 Creació de l'Orquestra Municipal de Barcelona.....	14
3.4.2 Estrena de l'Orquestra Municipal.....	15
3.4.3 Situació econòmica dels músics integrants de l'orquestra.....	17
3.4.4 Eduard Toldrà: personatge destacat del simfonisme a Barcelona	18
3.5 Trotta consolidat com a músic de cambra	21
3.5.1 Agrupación de Música de Cámara de Barcelona	21
3.5.2 Duos amb piano	23
3.6 Participació en conjunts de gran format, més enllà de l'OMB	23
3.6.1 Orquestra del Gran Teatro del Liceo	24
3.6.2 Creació de L'Orquestra Ciudad de Barcelona.....	25
3.7 Actuacions com a solista de Josep Trotta	27
3.7.1 Solista amb acompanyament d'orquestra	27
3.7.2 Les sis Suites per a violoncel de Bach.....	28

3.8 Labor pedagògica	29
3.9 Activitat discogràfica	31
3.10 Breu anàlisi interpretatiu	31
3.11 Últims anys de Josep Trotta	32
4. Conclusions.....	34
5. Bibliografia.....	37
6. Annexos	39

1. Introducció

Aquest treball té l'objectiu de donar a conèixer la figura de Josep Trotta, qui va ser un dels millors violoncel·listes del panorama musical català del segle XX. Va gaudir d'un gran reconeixement per part del públic barceloní, ciutat de la qual mai va marxar degut al seu caràcter més aviat modest, tot i que reunia les qualitats necessàries per a tocar en les orquestres europees de primer nivell. Pocs anys després de morir, va caure ràpidament en l'oblit, i encara que actualment, 40 anys després de la seva mort, hi ha alguns músics i amants de la música que recorden amb afecte i admiració al violoncel·lista barceloní, la informació que en podem trobar fent recerca en diverses enciclopèdies o per Internet és molt reduïda. Així doncs, en aquest treball m'he dedicat a fer un repàs exhaustiu de totes aquelles activitats fetes per Trotta de les quals avui tenim constància.

La raó principal per la que em vaig començar a interessar per aquest personatge, és pel fet que va ser el mestre del meu avi, Lluís Sedó. Va un ser violoncel·lista que, després de finalitzar els estudis amb Trotta, va realitzar una notable trajectòria; primer a Munic i Ulm, i poc més tard a Barcelona, on va tocar durant deu anys compartint faristol amb Trotta a l'Orquestra Ciutat de Barcelona. El meu avi, des de sempre n'ha tingut un molt bon record i ha compartit en alguna ocasió les anècdotes i moments destacats amb el seu mestre, i és així com abans de començar el treball, ja tenia unes nocions de com era Trotta personalment. Per aquest motiu, juntament amb el fet de que es tracta d'un violoncel·lista tant desconegut a Barcelona, em vaig decantar per dedicar el tema del treball a Josep Trotta.

Les característiques del tema m'han portat cap a la recerca històrica, per tal de descriure a través de la figura de Trotta tota una època de la vida musical catalana marcada per la Guerra Civil. Quant a les primeres fonts que vaig consultar, van ser algunes enciclopèdies musicals catalanes i espanyoles, en les quals la informació aportada era gairebé nul·la per a poder fer-me una idea inicial del violoncel·lista. Va ser el llibre *Historia de Violonchelo en Catalunya* de Josep Bassal i Jaime Tortella, del qual vaig treure les primeres dades interessants per començar a ampliar la recerca. Poc més tard, Marc Heilbron, el meu tutor del TFG em va proposar que busqués en hemeroteques digitals, com són la de *La Vanguardia*, la plataforma Arca (Arxiu digital de Revistes Catalanes Antigues) de la Biblioteca de Catalunya, o la de la Biblioteca Nacional de España. L'hemeroteca de *La Vanguardia*, és

probablement l'eina que més m'ha ajudat a estructurar el treball, ja que només contant els articles relacionats amb Trotta, en tinc gairebé 550, que van des dels inicis del violoncel·lista, als seus 19 anys, fins a la seva mort, passant per cada moment de la seva vida musical. En canvi, l'arxiu Arca, amb diaris com *La Veu de Catalunya* o *La Humanitat*, entre d'altres, m'ha servit per a verificar o ampliar les informacions sobre alguns fets de manera més concreta. També a la Biblioteca de Catalunya, en aquest cas de manera presencial, vaig tenir l'oportunitat de consultar el fons de Trotta, on vaig poder revisar gran quantitat de documentació, tant professional com personal, reunida pel mateix violoncel·lista i entregada per familiars seus. Amb aquest gruix de documentació reunida ja vaig poder començar a redactar una breu versió del treball. Mentre escrivia, vaig llegir diversos fragments de dos llibres relacionats amb Eduard Toldrà, músic amb el qual Trotta va relacionar-se amb regularitat. Un era la seva biografia, escrita pel seu amic Manuel Capdevila, i l'altre era un recull de les cartes que es van enviar aquests dos amics. *Eduard Toldrà, músic* i *Els estius a Cantallops*, respectivament, són dos llibres que descriuen amb detall i des d'un punt de vista personal l'època en la qual Trotta va desenvolupar la seva carrera.

Fins arribar a aquest punt, totes les dades les havia extret únicament de documents, i vaig realitzar entrevistes a tres violoncel·listes que van ser alumnes de Trotta. Ells em van aportar una informació de caire més personal, com poden ser moments compartits amb el seu mestre, o simplement anècdotes curioses, però també d'altres més interessants que confirmaven dades que jo havia trobat als diaris. Les aportacions de caràcter més aviat personal, no les he posat explícitament en el treball, sinó que han servit per que jo anés construint-me una imatge mental de com podia haver estat Josep Trotta, perquè en el fons, com diria Leo Treitler, la història de la música, és un exercici d'imaginació històrica.

Per acabar, no voldria iniciar el treball sense abans expressar el meu agraïment a aquelles persones que d'alguna manera han participat en el lent procés d'elaboració, començant per el meu tutor, que amb entusiasme m'ha ajudat a entendre una mica millor com va ser Barcelona al llarg del segle XX. També agrair molt sincerament als entrevistats Joan Palet i M. Eulàlia Valero (juntament amb Adam Glubinski), per compartir desinteressadament i amb molta il·lusió, el seu temps i els records amb mi. Al meu avi, Lluís Sedó, també entre els entrevistats, però que ha estat molt més: primer per despertar-me la curiositat cap a la figura de Trotta, ja que des de sempre ens ha parlat del seu mestre amb molta admiració, alabant les seves qualitats tant instrumentals com humanes; i segon, per l'ajuda constant

oferta durant la confecció d'aquest treball. Finalment, un especial agraïment per a Elisabeth Trotta, neta del violoncel·lista i única descendent directa, qui ha mostrat molt bona disposició a ajudar i sobretot, ha fet que veiéss Trota des d'un nou punt de vista.

2. Context històric: el canvi de segle

El moviment cultural del Modernisme va trencar per complet amb l'estètica italianista que dominava el panorama musical de la capital catalana, al llarg el segle XIX. A l'entorn del canvi de segle, la referència cultural va passar a ser el Nord d'Europa, especialment l'Alemanya de Richard Wagner, compositor introduït a Catalunya per Josep Anselm Clavé i Antoni Nicolau a la segona meitat de segle XIX. Aquest nou moviment, que influenciat pels nacionalismes de centre Europa buscava l'expressió artística en les arrels populars, va anar molt lligat amb el catalanisme polític i anhelava un canvi en la societat catalana per aconseguir una cultura moderna i nacional. És per això, que les òperes de Wagner a Barcelona van suposar una revolució artística, ja que exaltava la identitat nacional catalana. Un dels símbols d'aquest nou moviment cultural i també del catalanisme polític va ser el Palau de la Música Catalana que, projectat per l'arquitecte barceloní Lluís Domènech i Muntaner i estrenat l'any 1908, era la seu de l'Orfeó Català. Va suposar la principal sala de concerts de la ciutat durant el segle XX, sent-ne les principals llogateres primer l'Orquestra Pau Casals i més tard l'Orquestra Municipal de Barcelona.

És en aquest entorn que la recepció de la música simfònica a Barcelona va rebre un impuls decisiu. Un dels fets més importants va ser la creació de l'Escola Municipal de Música de Barcelona l'any 1886, que va significar l'aïllament de la formació professional dels músics tant del context religiós com de l'operístic. Va suposar un canvi radical en l'ensenyament pedagògic musical, ja que el músic, destinació del qual fins aquell moment havia estat molt lligada a l'òpera (el Conservatori del Liceu), o a les capelles musicals religioses (Escolania de Montserrat), a partir d'ara es formava específicament com a músic destinat a formacions orquestrals fixes i lligades a les noves institucions democràtiques. Tal és el cas de la creació de Banda Municipal de Barcelona, que es constitueix paral·lelament i en estreta relació amb la nova Escola Municipal. A més de la banda, diverses formacions simfòniques inicien els seu camí en aquests anys com és el cas de l'Orquestra Simfònica de Barcelona fundada l'any 1910 per Joan Lamote de Grignon i dissolta l'any 1926. Però la que va tenir el reconeixement més ampli va ser l'orquestra fundada per Pau Casals que portava el seu nom, va ser fundada l'any 1920 i la seva activitat va perdurar fins a la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).

3. Josep Trotta i Millan

Un professor de violoncel de l'Escola Municipal va ser Josep Trotta i Carreras, un músic que no va arribar a destacar per sobre de la resta. El que sí va destacar i molt per les seves qualitats musicals i instrumentals, va ser el seu fill, amb el qual compartia nom. Es tracta de Josep Trotta i Millan, que va néixer a Barcelona l'any 1906 i va desenvolupar tota la seva trajectòria professional a la seva ciutat natal, gaudint d'un gran reconeixement que ell va acceptar en tot moment amb humilitat.

3.1 Primers passos

La seva formació com a instrumentista va començar a casa seva, rebent les primeres lliçons de violoncel per part del seu pare, seguit dels estudis cursats a l'Escola Municipal de Música de Barcelona. Inicialment, aquesta entitat es va situar al carrer Lladó, però al cap de deu anys, per qüestions d'espai va traslladar-se al Parc de la Ciutadella, més concretament al Castell dels Tres Dragons, que és on Trotta va rebre tota la formació corresponent a l'Escola Municipal. Les lliçons d'harmonia les va rebre del reconegut compositor català Enric Morera, i el seu mestre de violoncel va ser Josep Soler, violoncel·lista format durant l'últim terç de segle XIX, conegut per tenir la plaça solista de l'orquestra del Gran Teatre del Liceu, que va exercir de professor del l'Escola Municipal des del 1897 fins a la seva mort, l'any 1946. Durant aquests gairebé cinquanta anys de professió va ser testimoni, primer, del canvi d'ubicació de al carrer Bruch fent cantonada amb el carrer València, a l'Eixample, l'any 1928; i més tard, dos anys abans de morir, el 1944, per decret del govern central, l'escola es va reconvertir en el Conservatorio Superior Municipal de Música de Barcelona.¹

---

¹ Fins l'any 2000 va ser l'únic centre públic on es podia cursar estudis musicals de grau superior. A partir de l'any 2000 només imparteix el grau professional, i el 2004 es canvia de manera definitiva el nom i passa a anomenar-se Conservatori Municipal de Música de Barcelona.

CONSERVATORI MUNICIPAL DE MÚSICA DE BARCELONA. *Història* [en línia]. Disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/conservatori/ca/historia>.

3.1.1 Premi Parramon

A partir d'aquí, el jove violoncel·lista va començar una carrera brillant que podia haver esdevingut internacional, i no ho va ser probablement degut al caràcter personal del músic², però també a l'època que li va tocar viure.

El nom de Josep Trotta va començar a ressonar a l'ambient musical de la ciutat quan, amb només als 19 anys d'edat, va guanyar el Premi Parramon el jurat del qual estava presidit per Pau Casals. El Premi Parramon va ser un concurs creat pel luthier Ramon Parramon i Castany l'any 1924 que premiava amb un violí, viola o violoncel al guanyador de la prova. El mateix luthier ho anunciava a *La Veu de Catalunya* el setembre del 1923:

"Tinc l'honor de participar-li que amb el fi de contribuir a fomentar en el nostra país l'estudi dels instruments d'arc, he instituit un premi anyal, el qual consistirà en un violí o un violoncel de concert, de la meva marca, equipat amb els seus corresponents estoig i arc de mestre, que serà adjudicat al deixeble de qualsevol Conservatori, Acadèmia, Institut Musical, o bé d'un mestre particular, qui en dia i hora prèviament indicats, executi amb el violi o violoncel — segons el cas — amb més art i competència, a criteri d'un Jurat competent, una obra musical que amb temps s'assenyalarà."³

És aquest en certamen on el jove Trotta va tenir una participació molt reeixida, tal i com es veu en una pàgina dedicada a ell de la revista de la casa Parramon: "Además de la obra de concurso que lo era el primer tiempo del concierto número 2 de Romberg, que ejecutó de modo perfecto, tocó el primero de la sonata de Locatelli, con una maestría que impresionó al público y al mismo Jurado."⁴

Amb aquest instrument obtingut l'any 1925, que tot i ser un bon violoncel, no arribava a la categoria d'un instrument per a un músic solista d'orquestra, és amb el qual el violoncel·lista Josep Trotta va realitzar tota la seva carrera. És evident que els primers anys després de la Guerra Civil no es va plantejar adquirir un nou violoncel, per la misèria que es vivia en l'època. No obstant això, més endavant, va estar provant en varies ocasions altres violoncels, però segons el seu parer, les possibles millores que podien oferir aquests altres instruments

---

² Una part de l'informació recollida en aquesta biografia parteix de les entrevistes realitzades a M. Eulàlia Valero, Joan Palet i Lluís Sedó que citaré individualment al llarg de l'escrit.

³ *La Veu de Catalunya*, 1 setembre 1923, p. 12.

⁴ *Musical - Hermes. Revista de la Casa Parramón*, febrer 1928, p. 15.

no estaven d'acord amb el preu, els trobava massa cars.⁵ Finalment, prop dels anys setanta, es va comprar un violoncel⁶ construït pel luthier Charles Adolphe Maucotel⁷ l'any 1850, tot i així el mestre solia seguir tocant amb el seu Parramon.

3.1.2 Primers concerts

Els primers concerts de Josep Trotta que tenim documentats es van fer en llocs com la “Residencia de estudiantes Normalistas” (maig i desembre del 1925)⁸ o a l'Orfeó Gracienc (setembre del 1925 i febrer del 1926)⁹. La penetració de la música de cambra en tota mena d'espais culturals s'havia normalitzat completament a Barcelona. Sorprenen la varietat i dificultat que tenia el programa d'aquest últim concert, si tenim em compte que llavors Josep Trotta tenia només 19 anys. En aquell concert va tocar, per exemple, peces virtuoses com el *Papillon* de Fauré o el concert de David Popper, ben conegut dins el repertori més complex per l'instrument, molt per sobre del nivell que caldria esperar d'un músic tan jove. També va tocar al Teatre Coliseum¹⁰ amb Blai Net i Eduard Boquet, inaugurant una sèrie de concerts per l'Associació Obrera de Concerts. El primer integrant va ser un pianista i pedagog molt conegut a l'època que havia tocat amb Pau Casals o Gaspar Cassadó, i que en aquell moment ja rondava els 40 anys; i el segon, un violinista de la mateixa edat que Trotta amb el qual van tocar junts durant molt anys en varies formacions de cambra i orquestrals. Com ja he dit, van actuar en el marc dels concerts de l'Associació Obrera de Concerts, que era una societat musical fundada l'any 1926 entre d'altres per Pau Casals, amb l'objectiu que la música clàssica interpretada per intèrprets de qualitat pogués arribar a gent de classe treballadora sense recursos suficients per accedir a aquest tipus d'esdeveniments. En una altra ocasió, en aquest cas en un acte a Granollers dedicat a Beethoven¹¹, Trotta va interpretar la sonata en La Major del op.69 del mestre alemany amb el pianista Aureli Font, un dels pedagogs locals del piano que van fer una contribució significativa a la difusió de la música de cambra més enllà de la pròpia ciutat de Barcelona.

---

⁵ SEDÓ, Lluís. Comunicació personal. 20 abril 2019.

⁶ Violoncel més tard adquirit per M. Eulàlia Valero i actualment propietat de Màrius Diaz, violoncel·lista solista de l'*Orquesta Sinfónica de Castilla i León*.

⁷ Charles Adolphe Maucotel (1820-1858) va treballar per al reconegut luthier Jean-Baptisteillaume.

⁸ *La Vanguardia*, 28 maig 1925, p. 5; *La Vanguardia*, 18 desembre 1925, p. 9.

⁹ *La Vanguardia*, 24 setembre 1925, p. 11; *La Vanguardia*, 6 febrer 1926, p. 22.

¹⁰ *La Vanguardia*, 22 abril 1927, p. 15.

¹¹ *La Vanguardia*, 8 maig 1927, p. 29.

3.2 Música de cambra abans de la guerra

A banda del mèrit en si mateix d'aquestes actuacions esmentades anteriorment del jove violoncel·lista, es pot apreciar que en els concerts en els quals Trotta va participar, són representatius de l'època de bonança pel que fa a la cultura i coneixement que es vivia aleshores a Barcelona i a Catalunya en general, i que es va veure clarament truncada per la Guerra Civil. De fet, Josep Trotta va estar molt implicat en la difusió de la música de cambra per tot el territori català amb agrupacions com el Quintet Català o Trio Bocquet, i més tard, després de la guerra, amb la reeixida Agrupación de Música de Cámara de Barcelona.

Especialment a partir de 1929, va participar en conjunt de música cambra de caràcter més estable, el ja anomenat Quintet Català. Aquest quintet va ser format per Guillem Garganta al piano, Eduard Bocquet i Antoni Escofets com a violinistes, Josep Julibert com a violista i Josep Trotta. Es tractava de músics molt joves, d'edat semblant a Trotta, exceptuant Garganta que sobrepassava els quaranta anys, que es van presentar per primera vegada al públic el febrer de l'any 1929 al Palau de la Música. En el diari *La Veu de Catalunya*, destaquen l'actuació de la llavors nova formació, i tot i mostrar alguns indicis de falta de maduresa, la crítica era optimista de cara al futur de l'agrupació, per les qualitats de individuals dels integrants.

"El quartet de Mozart eixí sobretot de llurs dits de manera molt pura. [...] El conegut Quintet de Brahms fou en fi, curosament executat, però la seva interpretació exigeix una maduresa d'estil que el Jove Quintet no ha pogut encara assolir. I això és ben natural. Caldria ara que els Joves artistes del Quintet Català no es cansessin de treballar. Si això fan, no hi ha dubte que l'esdevenidor els somriurà [...] Fou particularment notat el bell so del violoncel·lista Josep Trotta."¹²

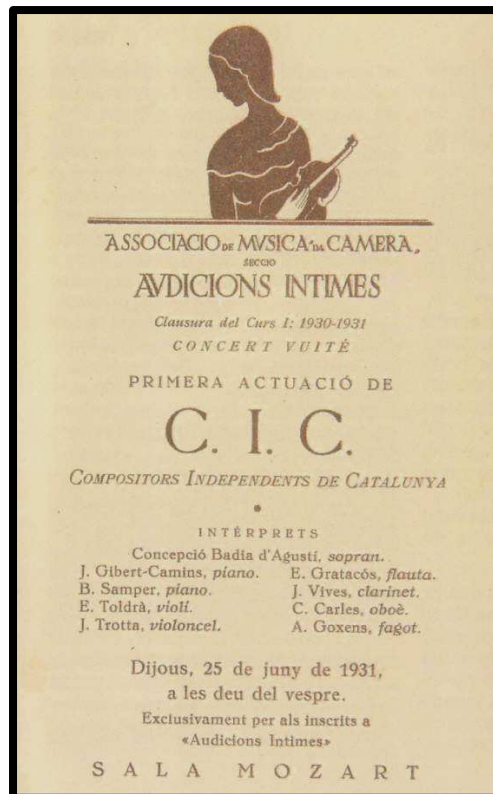
Durant els anys següents, es van consolidar dins del panorama català de la música de cambra i el grup va patir algun canvi, primer Rafael Ferrer va formar part del quintet en el lloc d'Escofets, l'any 1932, i el següent van començar a realitzar concerts també com a quartet de corda.¹³ L'activitat concertística del conjunt es va desenvolupar al llarg dels anys anteriors a la Guerra Civil amb concerts arreu de Catalunya, encara que naturalment predominaven les actuacions a la ciutat de Barcelona.

---

¹² *La Veu de Catalunya*, 20 febrer 1929, p. 4.

¹³ *La Vanguardia*, 25 gener 1933, p. 26.

3.2.1 Compositors Independents de Catalunya

Imatge 1. Programa del concert inaugural de l'associació de Compositors Independents de Catalunya.

Una participació significativa de Trotta va ser en el marc de les Audicions Íntimes el juny de l'any 1931¹⁴ en un concert dedicat a compositors catalans, que formaven part del grup anomenat Compositors Independents de Catalunya. Les Audicions Íntimes¹⁵ eren un cicle de concerts creat el 1930 i el qual durant sis anys va presentar propostes musicals de gran nivell i amb una voluntat clarament innovadora, presentant compositors destacats del moment com per exemple Béla Bartok o Darius Milhaud. Cal destacar el grup dels Compositors Independents de Catalunya¹⁶, o també anomenat el Grup dels Vuit (igual que el Grup dels Sis a França), que eren vuit compositors de diferents tendències i estils que, amb les seves obres musicals, seguien el corrent del Noucentisme aportant un cert classicisme a la música, en

¹⁴ *La Vanguardia*, 21 juny 1931, p. 5.

¹⁵ ALMACELLAS, Josep Maria (2013). "Compositors Independents de Catalunya". A: AVIÑOÀ, Xosé. *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear. Diccionari A-H*. Barcelona: Edicions 62, p. 166.

¹⁶ MUNTADA, Marta (2013). "Audicions Íntimes". A: AVIÑOÀ, Xosé. *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear. Diccionari A-H*. Barcelona: Edicions 62, p. 61.

contraposició a l'estil postromàntic lligat al Modernisme. Aquest conjunt de compositors eren Eduard Toldrà, Manuel Blancafort, Robert Gerhard, Ricard Lamote de Grignon, Frederic Mompou, Baltasar Samper, Agustí Grau i Joan Gibert Camins. Va sorgir l'any 1929, i el juny del 1931, amb intencions de perdurar, es van presentar per primera vegada en un concert del cicle Audicions Íntimes (concert que contava amb la presència de Trotta). En tenien un altre programat a Madrid que no es va arribar celebrar, i l'esclat de la Guerra Civil va significar la dissolució del grup.

3.2.2 Música de cafè

La vida d'un músic de la Barcelona de l'època, de la qual en Trotta és un bon exemple, combinava les aparicions en concerts de música clàssica amb una segona activitat, sovint amb més continuïtat com la música de cafè, dins d'aquesta nova cultura de l'oci de les sales teatrals i cafès-concerts del Paral·lel. Així doncs, durant aquella època va tenir feina estable com a músic de cafè, era una activitat comuna en molts músics d'aquella època. El propi Eduard Toldrà, que anys després esdevindria director de l'Orquesta Municipal i el pianista Blai Net, tocaven en aquest tipus de locals. Així doncs, Trotta va formar un trio amb ells dos que durant anys va tocar al *Salon Doré* de la Granja Royal de Barcelona, situada al carrer Pelai núm. 58¹⁷, a tocar de Plaça Catalunya. Aquesta nova cultura de l'oci, que tenia un pes econòmic molt gran a la ciutat i on la música jugava un paper molt important, resultava atractiva fins i tot per a músics de gran qualitat. La seguretat econòmica que proporcionava era prou important per fer desestimar altres propostes de més prestigi, però mancades de la regularitat dels concerts al Cafè Royal. Pau Casals, que havia presidit el jurat que va donar el premi Parramon a Trotta l'any 1925, havia ofert en aquella època una plaça important de violoncel a la seva orquestra al jove violoncel·lista, que ell va haver de rebutjar.¹⁸ Trotta va valorar que la feina al cafè li suposava una font d'ingressos més estable que l'Orquestra Pau Casals, ja que habitualment feia dues sèries de sis concerts d'abonament cadascuna, a la tardor i primavera, i sumant-hi alguna actuació més, l'orquestra realitzava poc més de vint concerts a l'any.

---

¹⁷ *La Vanguardia*, 12 juliol 1987, p. 24.

¹⁸ Explicat pel mateix Trotta al seu alumne Lluís Sedó.

3.2.3 Música durant la Guerra Civil Espanyola

Malgrat la dedicació que significava les actuacions al cafè, els concerts de clàssica es van mantenir, i entre l'any 1935 fins al 1937, Eduard Bocquet, Josep Julibert i el propi Trotta van formar un trio de corda sota el nom del primer dels integrants, és a dir, el Trio Bocquet. Junts van tocar en alguns dels cicles musicals més destacats del moment a Barcelona, com eren les ja esmentades Associació Obrera de Concerts, promocionada pel mateix Casals, o Audicions Íntimes. En el diari *La Humanitat* apareix el nom del trio actuant, probablement per última vegada com a tal, en el marc d'un concert benèfic per a les víctimes del feixisme, organitzat pel Socors Roig Internacional al Palau de la Música l'any 1937, en plena Guerra Civil.¹⁹

Durant el conflicte bèl·lic només tenim constància de dues actuacions més de Trotta, en aquest cas de música de cambra, una a Barcelona i l'altra a Tarragona. El principal objectiu de les quals era la interpretació del quintet compost per Xavier Gols, una obra premiada l'any 1935 per la Generalitat de Catalunya. El quintet va ser interpretat pel trio format per Bocquet, Julibert i Trotta al qual es va afegir el pianista Josep Climent, i els violinistes Rafael Ferrer i J. Peracaula, un en cada ocasió. L'obra en que van interpretar és descrita per la crítica dins d'una estètica romàntica, amb referències a la música catalana i caracteritzada amb trets de la música francesa contemporània del moment, com era la de Ravel.²⁰ A conseqüència del nou règim franquista, després de la guerra, la música francesa deixarà de ser un referent com ho va ser durant la República, i tornarà a ser-ho la música germànica, com ho va ser a principis de segle, malgrat que en aquesta ocasió serà degut als lligams del règim amb l'Alemanya nazi.

3.3 Primers anys després de la Guerra Civil

L'ambient clarament progressista i vinculat a institucions del catalanisme polític com les Audicions Íntimes o l'Associació Obrera de Concerts, va quedar estroncat pel conflicte bèl·lic que es va viure a Espanya aquells anys. Moltes iniciatives que van tenir lloc durant la guerra, van canviar radicalment de contingut en la immediata postguerra. Hi havia col·legues que havien mort i d'altres exiliats, moltes entitats s'havien dissolt o havien estat censurades, i el

---

¹⁹ *La Humanitat*, 17 gener 1937, p. 2.

²⁰ *Mirador*, 1 abril 1937, p. 4.

catalanisme polític va ser perseguit. És cert que no es va perdre la tradició ja consolidada de fer música de cambra, però l'esperit i a vegades fins i tot el repertori d'aquest concerts van tenir canvis notables. I en els anys més immediats de la guerra, a causa de la misèria que es vivia, els grups de cambra tenien més aviat una funció de subsistència dels propis integrants que una veritable voluntat artística. En aquest context, van néixer noves formacions com el quartet *Labor Artis*, que va ser un quartet de corda format per Domingo Ponsa, Lluís Benejam, Mateo Valero i Josep Trotta, i van treballar junts durant els anys immediatament posteriors a la guerra. A causa del nou règim, van desaparèixer per complet tots els noms en català i en alguns casos es posaven noms en llatí per evitar cap connotació política com és el cas del quartet *Labor Artis*. Aquest grup de cambra va fer diversos concerts a Barcelona en el marc de l'activitat de l'organització *Educación y Descanso*, imitadora d'organitzacions feixistes com l'*Opera Nazionale Dopolavoro* o l'equivalent nazi *Kraft durch Freude*, concebudes per controlar els espais d'oci de les classes populars durant el franquisme.

3.3.1 Música de cafè de nou

En aquest context, on qualsevol activitat remunerada en l'àmbit musical era benvinguda, músics amb un cert renom i maduresa, com eren Eduard Toldrà o el mateix Josep Trotta, van optar per tornar a fer música de cafè, com ja havien fet uns anys abans. L'època que es va deixar enrere a causa de la guerra va ser un moment de gran vitalitat i de molta empenta pel que fa a l'evolució de la música catalana, i per això artistes que havien guanyat un cert prestigi com a compositors i músics en general van quedar molt afectats, inclús molts van haver d'optar per l'exili. Així doncs, en aquesta ocasió van realitzar un seguit d'actuacions durant els anys immediats al final de la guerra al cafè Oro del Rhin, local benestant de la Rambla Catalunya de Barcelona, amb la formació de sextet format pels violinistes Toldrà i Bocquet, el violista Enric Solsona, el violoncel·lista Trotta, el contrabaixista Joan Sendra i el pianista Evelio Burrull.²¹

---

²¹ *Eduard Toldrà i Soler. A new approach to an exceptional musician* [en línia]. Disponible a: <http://www.eduardtoldra.soler.info/>.

3.4 Necessitat d'una orquestra municipal a Barcelona

La misèria dels anys immediats a la Guerra Civil van deixar Barcelona sense una orquestra simfònica estable i lligada a institucions públiques. Aquest problema estava relacionat amb les dificultats econòmiques i empresarials del moment, que no podien oferir continuïtat laboral als possibles músics. Aquesta situació es veia agreujada notablement per l'absència de Pau Casals, que va ser protagonista en l'àmbit de la música simfònica a Barcelona amb l'Orquestra Pau Casals, des del 1920 fins a l'esclat de la guerra. Va estar exiliat a França, exactament a Prades de Conflent, i és en aquells moments que va manifestar la seva intenció de tornar només si es produïa un gir en la política del país. Com es va poder demostrar, els fets no van desenvolupar-se com ell hagués volgut, i per decisió personal, va decidir deixar de tocar públicament com a senyal de protesta durant uns anys. En aquell moment, a Barcelona ningú es podia imaginar que la seva marxa fos definitiva i això mantenia l'esperança del seu retorn al capdavant de la OPC.

Si bé es veritat que van haver-hi iniciatives per dotar Barcelona d'una orquestra simfònica mentre s'esperava un possible retorn del mestre Casals, es tractava de projectes poc estables i sovint amb poques perspectives econòmiques per als músics integrants. Una agrupació que va destacar va ser l'Orquesta Filharmónica de Barcelona dirigida pel mestre César Mendoza Lasalle, molt millor connectada amb el nou règim polític, i que per tant, disposava de subvencions de part de les institucions públiques. Contràriament, l'Orquesta Ibérica de Conciertos, de la qual formaven part antics membres de l'Orquestra Pau Casals i que en representava certa continuïtat, no va aconseguir aquest favor polític, malgrat els intents de renovació que havia impulsat Enric Casals.²²

Van passar molts mesos, i l'absència de Casals es va anar acceptant com a definitiva, fet que va començar a crear la necessitat de plantejar el problema i trobar-hi una solució. En aquell moment, Eduard Toldrà es trobava en l'inici del que podia ser una brillant trajectòria com a director d'orquestra, a nivell espanyol o inclús europeu, i valia la pena que fos ell el director d'una possible orquestra estable a Barcelona. Per altra banda, Joan Lamote de Grignon ja no estava a càrrec de la banda per qüestions polítiques, i a d'altres ciutats espanyoles com Bilbao i València, començaven a transformar les bandes en orquestres simfòniques. Aquests

---

²² CAPDEVILA I ROVIRA, MANUEL; TOLDRÀ I SOLER, EDUARD (2018). "Calitja de tenebres. 1939-1945". A: *Els estius a Cantallops*. Catalunya: BRAU Edicions.

fets, juntament amb una bona disposició de les autoritats de la ciutat, van propiciar els inicis de la preparació per a crear la nova Orquestra Municipal de Barcelona (OMB), de la qual Toldrà en seria el director.²³

3.4.1 Creació de l'Orquestra Municipal de Barcelona

Enmig d'una necessitat com era la de tenir una orquestra de caràcter estable i lligada les institucions públiques de moment, el doctor Tomàs Carreras i Artau, que en aquell moment era el ponent de cultura de l'Ajuntament de Barcelona, va iniciar converses amb Toldrà per a la formació de la futura orquestra. Primer de tot s'havia de dissoldre la banda, que en aquells moments era molt extensa, i mitjançant oposició, els membres de la banda quedarien com a secció de vent de la futura orquestra o d'un grup anomenat "secció d'instruments de vent", per a no perjudicar personalment a cap músic. Fins aquell moment, la nombrosa plantilla de la banda s'explicava pel fet que interpretaven repertori simfònic. Tot i això, el mateix Toldrà admirava els arranjaments de música simfònica de Joan Lamote de Grignon fets per a la banda, mentre n'era el director (1914-1939), i estava convençut que Lamote hauria preferit realitzar tal repertori amb una formació simfònica. Un detall curiós, però també interessant, és que realitzant obres simfòniques amb la Banda Municipal, el que es va fer, va ser canviar la percepció del públic de totes aquestes obres, i un cop creada l'OMB hi havia públic que acostumat a sentir la banda, manifestava que la sonoritat de la orquestra no era tant del seu gust com la de la banda, cosa inconcebible pel públic d'altres ciutats que en aquell moment disposaven d'orquestra simfònica.²⁴

Un fet destacable en les oposicions de la nova orquestra, per a les places que no es cobrien amb els instruments de l'antiga Banda Municipal, va ser que els aspirants no podien tenir més de 45 anys d'edat, ho impedia l'estatut municipal per als nous funcionaris.²⁵ Així doncs, Les audicions per accedir a una plaça de la orquestra es van realitzar durant la tardor de l'any 1943 a l'Escola Municipal de Música, i Josep Trotta, de 37 anys, es va presentar tant per a la

---

²³ MARTORELL, ORIOL. "1944-1967 L'Orquestra Municipal de Barcelona" (1995). A: *Quasi un segle de simfonisme a Barcelona*. Barcelona: Beta.

²⁴ CAPDEVILA i ROVIRA, Manuel (1964). *Eduard Toldrà, músic*. Barcelona: Editorial Aedos.

²⁵ CAPDEVILA i ROVIRA, Manuel (1964). *Eduard Toldrà, músic*. Barcelona: Editorial Aedos.

plaça de violoncel solista com a la de *tutti*, el dia 23 de novembre.²⁶ D'aquestes oposicions en va sortir una secció de corda molt jove, i també de molt bon nivell, tal i com li calia a una orquestra de nova creació, tenir l'empenta i la il·lusió suficients per a poder prosperar. En aquesta prometedora secció de corda, Trotta hi va destacar obtenint la plaça de primer violoncel.

3.4.2 Estrena de l'Orquestra Municipal

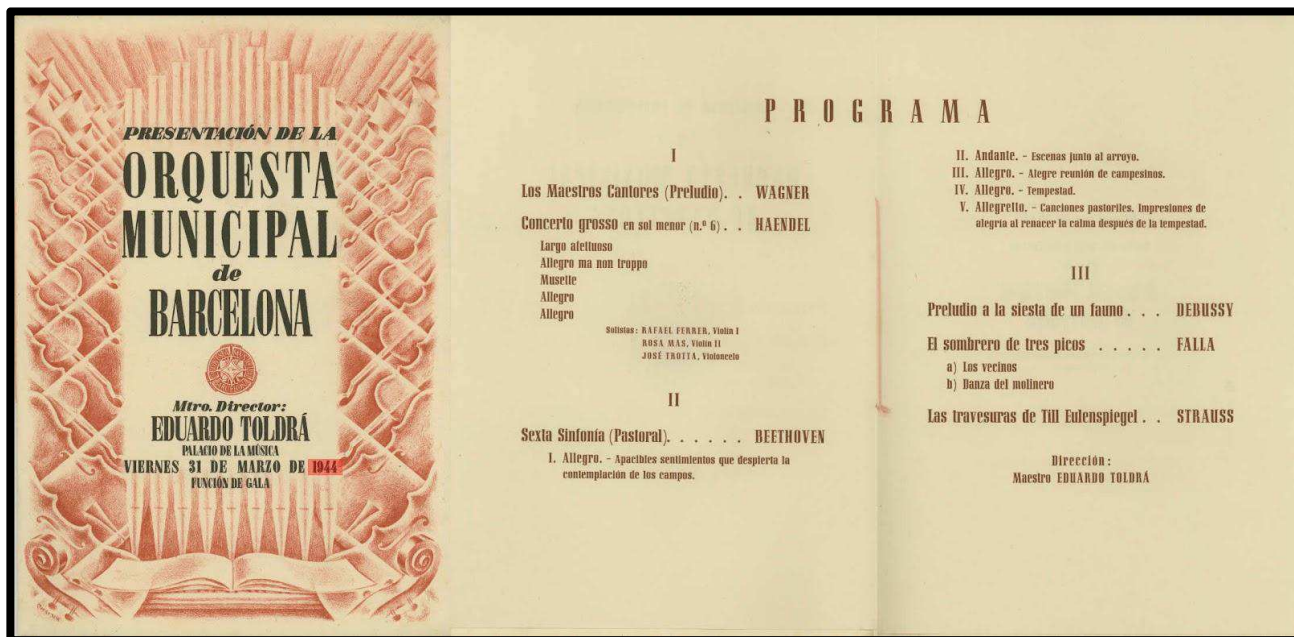
Al mes de desembre d'aquell mateix any van convocar la primera reunió de l'OMB, i el dia 22 de desembre van començar el primer assaig de l'orquestra a la planta subterrània de l'Escola Municipal. El director Toldrà va decidir que fent quatre assaigs setmanals, l'orquestra estaria preparada per la seva estrena cap a finals de març, i així va ser, el dia 31 de març del 1944 al Palau de la Música, la ciutat de Barcelona tornava a presenciar el concert d'una orquestra simfònica amb perspectives de futur. Va ser un èxit pel que fa al resultat musical i va crear un clima d'eufòria pel brillant optimisme que transmetien les obres triades per a l'estrena de l'orquestra (veure imatges a continuació). El programa estava dominat pel repertori germànic, associat ara a les relacions internacionals del franquisme amb el nazisme. Començava amb la brillant i optimista obertura dels *Mestres Cantaires de Nuremberg*, seguida de la *Simfonia Pastoral* de Beethoven. Tampoc podia faltar la referència a la música espanyola, en aquest cas de Manuel de Falla; en canvi, una única obra francesa, breument representada per Debussy. El lluïment dels principals solistes de corda, del concertino Rafael Ferrer i l'assistent Rosa Mas al capdavant dels primers violins, i del mateix Trotta, es mostrava en els solos del *Concerto Grosso* de Haendel; i per acabar, l'orquestra va mostrar el virtuosisme necessari per interpretar Richard Strauss, compositor molt vinculat al règim nazi. A més, tot i que en el programa no s'especificui, l'orquestra va interpretar l'himne nacional abans de començar l'acte, tal i com va redactar la crítica de *La Vanguardia* el dia després de l'estrena de l'orquestra.

---

²⁶ TROTТА, Josep (1943). *Convocatòries mecanoscrites adreçades a Trotta*. [Informació relativa a les oposicions de l'Orquestra Municipal]. Fons Josep Trotta (M-JTro-4). Biblioteca de Catalunya.

La Orquesta Municipal inició sus actividades interpretando el Himno Nacional, que el público escuchó puesto en pie y brazo en alto y aplaudió con el patriótico fervor de siempre.

Imatge 2. Fragment extret de l'article de *La Vanguardia* sobre el concert de presentació de l'OMB.²⁷

Imatge 3. Programa de mà del concert de presentació de l'OMB, dia 31 de març del 1944.

L'estrena va ser presenciada per un nombrós grup d'autoritats, tant de les institucions polítiques com musicals, també va ser convidada la crítica de Madrid que va dedicar grans elogis cap a l'orquestra, destacant el paper del director Eduard Toldrà. A continuació cito alguns dels fragments més destacables, en el llenguatge retòric i propagandístic del franquisme.

- El famós compositor, Joaquín Rodrigo, aquí en la seva faceta de crític musical del diari *Pueblo* assenyala precisament com fet molt destacable que el músics siguin funcionaris: “por primera vez, creo, en España unos violinistas son funcionarios públicos [...] puede tener caracteres de fecha histórica para nuestra historia de la música”

²⁷ Font: *La Vanguardia*, 1 abril 1944, p. 12

- Antonio Fernández-Cid a *Arriba* remarca la relació del director amb l'orquestra: "...La nueva orquesta es, sencillamente, magnífica. Toldrà, artista nato, preparado con un criterio inflexible para sus propias posibilidades, encierra en sí la mezcla más feliz de espíritu e intuición, de lo reflexivo y maduro y aquello que en el momento la inspiración le ofrenda al elegido. La orquesta le quiere, le respeta y le admira..."²⁸
- Xavier Montsalvatge va escriure a *Destino*: "...Las esperanzas que tenemos en Eduardo Toldrà son muchas, tanto por sus facultades como músico, como por este poder de persuasión, este contagioso entusiasmo con el que se ha ganado la confianza de todos..."²⁹

3.4.3 Situació econòmica dels músics integrants de l'orquestra

És evident que per a Barcelona va ser un gran pas per a la recuperació de la vida musical i simfònica de la ciutat. Per contra, el sou que proporcionava la nova orquesta no era suficient per a la subsistència dels seus integrants tot i ser funcionaris, per tant, els obligava a realitzar altres feines. El salari d'un músic amb plaça de *tutti* a la secció de cordes de l'orquestra, el primer any va ser de 6000 pessetes anuals, i en el cas dels caps de corda, entre els quals hi havia Josep Trotta va ser lleugerament més alt, de 6500.³⁰ Per donar valor a aquesta xifra, podem comparar-la amb el que van cobrar els mestres d'escola pública en el mateix any (1944), que van ser 5000 pessetes anuals. Comparant aquestes dues xifres, pot semblar que el sou de l'orquestra no era tant precari, però durant el règim franquista, els mestres d'escola cobraven un sou que no els permetia cobrir ni de bon tros les seves necessitats bàsiques. Les polítiques escolars, que durant la dictadura van obeir els interessos de la classe econòmica dominant i als grups de ideologia franquista, no havien estat una prioritat abans de la República, ni tampoc després de la Guerra Civil, fent així inútils els esforços realitzats per a l'escolarització dels infants durant el període republicà.³¹ Una altra

²⁸ MARTORELL, ORIOL. "1944-1967 L'Orquesta Municipal de Barcelona" (1995). A: *Quasi un segle de simfonisme a Barcelona*. Barcelona: Beta. (Tant la cita de Fernández-Cid com la de Rodrigo).

²⁹ *Destino*, 8 abril 1944, p. 14.

³⁰ TROTTA, Josep (1943). *Comunicat mecanoscrit de nomenament adreçat a Trotta*. [Relatiu al seu nomenament com a primer violoncel per mèrit de concurs-oposició]. Fons Josep Trotta (M-JTro-7). Biblioteca de Catalunya.

³¹ NAVARRO SALARDINA, RAMON (1989). "El Franquismo, la escuela, y el maestro (1936-1975)". *Historia de la educación: revista interuniversitaria*, núm.8, p.167-180

dada per a fer la comparació és la xifra corresponent al sou que cobraven Trotta, Toldrà i la resta de músics del Sextet a l'Oro del Rhin l'any 1941, que era de 5000 pessetes per nou mesos de contracte.³²

És per aquesta raó, que durant aquells anys molts músics de l'OMB també formaven part de l'Orquestra del Liceu, on Trotta també hi tocava de primer violoncel, d'aquesta manera s'asseguraven una font d'ingressos complementaria que els permetia viure més dignament. Una altra ocupació de Trotta en aquells moments, va ser la música de cambra oferta per l'Agrupación de Música de Cámara de Barcelona, quartet de corda format amb altres músics destacats de l'orquestra, que va assolir un gran nivell ja des dels seus inicis. Més endavant explicaré aquests dos conjunts en els que va participar el Trotta de manera més detallada.

3.4.4 Eduard Toldrà: personatge destacat del simfonisme a Barcelona

Si parlem del simfonisme a Barcelona és important conèixer la figura d'Eduard Toldrà, que va ser un destacat violinista, professor de violí, compositor i director d'orquestra; i és necessari dedicar-li unes línies degut al grau de participació que va tenir en la vida simfònica de la capital catalana. Ja de ben jove va destacar amb el Quartet Renaixement realitzant actuacions per Catalunya, Espanya i ben aviat per Europa, però l'inici de la Primera Guerra Mundial, l'any 1914, va frenar els seus viatges. Tot i seguir actius amb el quartet fins l'any 1921, va començar a desenvolupar la seva carrera a la capital catalana. Durant els anys següents Toldrà va entrar en una etapa molt fructífera en la qual va compondre molta música, va dirigir l'Orquestra Pau Casals en varies ocasions, i va començar a fer de professor de violí a l'Escola Municipal de Música de Barcelona. Ja des d'abans dels anys trenta es va dedicar també a fer música de cafè a la Granja Royal de Barcelona com ja he esmentat. Va ser en aquests anys que va ser convidat a dirigir, per primera vegada, l'Orquestra Sinfónica de Madrid per part del director titular, Enrique Fernández Arbós, concretament el 5 d'abril de l'any 1933. Amb l'esclat de la guerra Toldrà es va afiliar com a músic a la CNT, on va estar encarregat d'organitzar i dirigir la banda del Comitè de Milícies antifeixistes de Catalunya.

---

³² CAPDEVILA i ROVIRA, Manuel; TOLDRÀ i SOLER, Eduard (2018). "Calitja de tenebres. 1939-1945". A: *Els estius a Cantallops*. Catalunya: BRAU Edicions.

Imatge 4. Eduard Toldrà dirigint la banda de Milícies Antifeixistes de Barcelona a la Plaça Catalunya el 30 d'agost de 1936 (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona).

Com ja he dit anteriorment, la guerra va frenar impulsos i il·lusions d'una època que ja no es van poder recuperar, i és així com Toldrà va començar a refer la seva vida com qualsevol altre persona. La música de cafè va ser una de les activitats que Toldrà va reemprendre aquells anys immediats a la fi de la guerra, juntament amb les classes de violí que havia impartit a l'Escola Municipal des dels anys vint, i també els seus habituals recitals de violí. Tot i això, la seva trajectòria compositiva es va veure interrompuda durant la guerra i els anys següents per la situació anímica del músic català. Mentre realitzava aquestes feines ja esmentades a la Barcelona de postguerra, a Toldrà se li va presentar la tardor de l'any 1941, l'ocasió de dirigir l'Orquesta Filharmónica de Barcelona, dirigida pel mestre César Mendoza Lasalle (d'ideologia franquista), que presumia de tenir la millor secció de corda de Barcelona, ja que segons ell, rebia les suficients ajudes econòmiques per part de les institucions com per a prosperar. El que li ofería aquest director, era que Toldrà fos un director suplent que estigués a punt quan calgués, que seria l'encarregat de substituir-lo quan ell no pogués o no volgués dirigir l'orquestra, i que el sou serien 5000 pessetes per 56 dies de projecte, gairebé el que cobrava durant nou mesos fent música de cafè, a més li proposava fer un concert de solista. Les negociacions es van fer a través de l'amic i biògraf de Toldrà, Manuel Capdevila, i

van acabar donant una resposta negativa amb la gran decepció de Mendoza.³³ Toldrà havia de fer equilibris entre els ingressos i la seva moral, perquè també en aquell moment hi havia l'Orquesta Ibérica de Conciertos a la capital catalana, que intentava tirar endavant. Aquesta orquestra la va reorganitzar amb molt d'esforç Enric Casals, ja que significava la voluntat de continuar amb l'Orquestra Pau Casals, malgrat no disposés de director titular. Un cop Mendoza se'n va anar, l'Orquesta Ibérica de Conciertos va passar a ser la principal orquestra simfònica de Barcelona, abans de la creació de l'Orquestra Municipal. Toldrà va portar-ne la direcció musical en més d'una ocasió.

Mentrestant, el mestre Toldrà es limitava a fer el seu dia a dia entre el cafè i les classes a l'Escola Municipal, i això no agradava al seu entorn, sobretot amistats coneixedores del potencial del músic. L'animaven a prendre l'iniciativa per deixar el cafè i llançar-se a continuar la seva trajectòria interrompuda com a director. A finals de l'any 1941, l'entorn més proper del músic, va començar a moure's amb l'intenció de donar a conèixer la seva faceta de director arreu d'Espanya. Després d'algun intent frustrat, Josep Porter, que era un amic seu, va organitzar-li un seguit de concerts per al desembre d'aquell mateix any a Madrid, amb l'orquestra simfònica de la capital. Allà es va guanyar l'admiració i el respecte, però també una gran simpatia, de músics i crítica des del primer moment, per la dedicació i esforç que posava en cada instant dels assaigs i concerts. Aquest èxit va dur-lo a dirigir l'any següent l'Orquestra Nacional en tres concerts durant l'octubre, i poc després el va convidar a dirigir l'Orquestra Municipal de Bilbao, un concert del gener el 1943. A la ciutat de Bilbao el resultat va ser extraordinari, fet que va portar a Toldrà a dirigir regularment l'orquestra de Bilbao regularment a partir d'aquell moment. La següent ocasió va ser en dos concerts el juny d'aquell mateix any, seguida d'uns concerts també a Saragossa. Entre molts altres elogis, el cronista José J. Satu de Radio Bilbao deixava al mestre Toldrà pels núvols després de la seva primera actuació amb l'Orquestra Municipal de Bilbao: "España cuenta en el gran artista catalán, no solo con el primero de los directores españoles, sino con alguien muy digno de llevar el nombre y el honor de España al frente de no importa cuál de las más afortunadas orquestas que exhiben sus lauros cualquiera de los centros musicales del

---

³³ CAPDEVILA i ROVIRA, Manuel; TOLDRÀ i SOLER, Eduard (2018). "Calitja de tenebres. 1939-1945". A: *Els estius a Cantallops*. Catalunya: BRAU Edicions.

mundo”. És llavors, quan Toldrà va aconseguir consagrar-se com a director d'orquestra, que va començar el procés de creació de la nova Orquesta Municipal de Barcelona.³⁴

3.5 Trotta consolidat com a músic de cambra

L'estrena de la nova Orquesta Municipal, constituïda per a garantir que Barcelona gaudís d'un conjunt simfònic amb estabilitat, era un indicador de que la vida musical de la ciutat començava a refer-se de la guerra. Al mateix temps sorgia un nou conjunt de musica de cambra de gran nivell, es tractava de l'Agrupación de Música de Cámara de Barcelona (AMC), ja esmentada prèviament, que va ser formada pels músics: Eduard Bocquet de primer violí, Domingo Ponsa de segon violí, Mateo Valero de viola i Josep Trotta de violoncel.

3.5.1 Agrupación de Música de Cámara de Barcelona

Junts van realitzar nombrosos concerts arreu de Catalunya i Espanya, i van ser un dels quartets amb més reconeixement arreu de la península durant els anys que van estar actius (1944-1962). Només començar, en el primer any de vida del conjunt, van guanyar el premi en el Concurso Nacional de Cámara l'any 1945.³⁵ No és d'estranyar que el membres del quartet ocupessin places destacades en l'orquestra de la ciutat, en el cas de Ponsa, Valero i Trotta eren els caps de la seva secció dins l'orquestra. Per la seva banda, Bocquet estava en una posició tranquil·la de la secció de primers violins de l'orquestra, però això no és un factor pel qual pensar que era un músic de menys qualitat que els seus companys de quartet, sinó que diu molt de la seva manera de fer tranquil·la i sense grans ambicions, segurament semblant a Trotta. Per a estar entre els quatre primers violins de l'orquestra els aspirants s'havien de presentar a una prova a part de la de *tutti*, i Bocquet, al no voler-s'hi presentar, va quedar-se al tercer faristol, a la plaça de 5è violí, sense grans responsabilitats dins l'orquestra, centrant-se a fer música de cambra.³⁶

Entre moltes actuacions importants que van dur a terme arreu del país, val la pena esmentar-ne la següent. L'estiu de l'any 1959 Bocquet, Ponsa, Valero i Trotta van ser

---

³⁴ CAPDEVILA i ROVIRA, MANUEL (1964).Eduard Toldrà, músic. Barcelona: Editorial Aedos.

³⁵ *La Vanguardia*, 17 febrer 1945, p. 8.

³⁶ *La Vanguardia*, 18 gener 1961, p. 25.

convidats a tocar al Festival de Prades pel mateix Pau Casals, on van tocar música de cambra de Mozart i Beethoven amb altres músics destacats del panorama europeu del moment, com van ser Yehudi Menuhin o el mateix Casals.³⁷

Al llarg dels anys, l'agrupació va tenir varis col·laboradors, que van ser músics destacats del moment. La partició més freqüent era la de la pianista Maria Canela, que va realitzar amb l'Agrupación nombrosos quintets, i alguns quartet i trios, amb piano, així com també va formar duo amb algun integrant del quartet en alguna ocasió, la més destacable és la col·laboració que va tenir amb Josep Trotta. Josep Segú, oboeïsta i José González, clarinetista, tots dos de l'OMB, van participar també amb l'agrupació quan es necessitava la presència dels instruments esmentats per a la interpretació d'obres concretes. També Lluís Benejam, qui havia format part del *tutti* de la secció de primers violins de l'OMB, que a més de ser violinista, era violista i compositor, va formar part de l'Agrupació com a violista entre els anys 1948 i 1955 durant l'absència de Valero. Poc després, va marxar primer a l'Equador on va participar a la fundació de l'orquestra simfònica nacional del país, i més tard als Estats Units d'Amèrica, on va exercir de músic d'orquestra i professor de composició a la ciutat de Birmingham.

L'Agrupació va reunir molts èxits al llarg dels anys, i va ser amb la mort progressiva dels integrants que entre els anys 1961 i 1962 va dissoldre's. Un dia de gener de l'any 1961 apareixia a *La Vanguardia* un article dedicat a Eduard Bocquet a causa de la seva recent defunció, escrit pel cronista Antonio Fernández-Cid.³⁸ Després de parlar de la vida musical i personal del violinista barceloní, en l'article manifestava que el que li tocava en aquell moment a l'agrupació barcelonina era continuar endavant amb la música de cambra, que aquesta seria la millor manera de retre homenatge al company desaparegut. Just abans de la pèrdua de Bocquet, havien començat un cicle de concerts en el qual es disposaven a interpretar l'integral dels quartets de Mozart en el Centro Cultural Medina, com el que van estar realitzant al llarg l'any anterior sobre els quartets de Beethoven. Van continuar fent algunes audicions al llarg dels dos anys següents, tal i com es veu reflectit en l'apartat cultural del diari *La Vanguardia* d'aquells següents mesos, amb la col·laboració de Maria

---

³⁷ TROTТА, Josep. (1959). *Programa de mà imprès del Festival de Prades* [Tríptic amb totes les actuacions del festival incloses]. Fons Josep Trotta (M-JTro-214). Biblioteca de Catalunya.

³⁸ *La Vanguardia*, 18 gener 1961, p. 25.

Canela o dels violinistes Jordà i Calsina, però finalment va pesar més el fet de perdre el primer violinista del quartet.

3.5.2 Duos amb piano

Van ser gairebé 20 anys els que Trotta va formar part de l'Agrupación de Música de Cámara de Barcelona realitzant nombroses actuacions que els van donar un gran prestigi. La feina era tal, que al llarg d'aquest període (1944-1962) el violoncel·lista barceloní no va participar en cap altra formació música de cambra de manera estable, així que va dedicar-se plenament a tocar amb l'orquestra i l'AMC. D'aquesta col·laboració entre músics en va néixer una altra de més petit format i que també va aconseguir guanyar-se el públic barceloní, es tracta del ja esmentat duo entre Maria Canela i Josep Trotta, que van estar molt actius durant els anys cinquanta i es va allargar fins a mitjans dels seixanta, quan ja s'havia dissolt l'AMC. És a partir de llavors, que comença una nova associació juntament amb el pianista Pere Vallribera, amb el qual van arribar a tocar al Palau de la Música en diverses ocasions i van realitzar actuacions de manera regular arreu de Catalunya. Una actuació destacable és la que van fer l'any 1968 en el marc del Festival de Prades, el ja esmentat festival de música promogut per Pau Casals, on va interpretar dues sonates per a violoncel i piano, una de Beethoven i l'altra de Brahms. En una altra actuació del mateix festival van tocar un trio de Schubert amb el prestigiós violinista Sándor Végh.³⁹

3.6 Participació en conjunts de gran format, més enllà de l'OMB

Fins ara hem vist a Trotta molt compromès amb la formació de quartet de cambra amb algunes variacions com podrien ser el quintet o quartet amb piano, és a dir, grups de petit format. És a partir dels anys cinquanta i sobretot seixanta que és col·laborador habitual de la Coral Sant Jordi, dirigida per Oriol Martorell, sempre que la Coral necessitava un reduït conjunt instrumental per a fer l'acompanyament. Aquesta col·laboració de la coral amb el violoncel·lista va ser tant pròspera, que en l'acte d'homenatge a Josep Trotta que es va fer degut a la seva jubilació l'any 1977, hi va participar la coral juntament amb l'Orquesta Ciudad

---

³⁹ *La Vanguardia*, 2 juny 1968, p. 56.

de Barcelona.⁴⁰ També en aquells anys, va començar a oferir concerts l'anomenada Orquestra de Cambra de Solistes de Barcelona, que estava integrada pels més destacats instrumentistes del panorama barceloní, entre els quals hi havia, per descomptat, Bocquet, Valero i Trotta, i Ponsa n'era el director (els membres fundadors de l'AMC). Es van presentar per primera ocasió al públic el maig de l'any 1956 al Palau de la Música, i van realitzar actuacions arreu de Catalunya fins als inicis de la següent dècada. Aquest conjunt no s'ha de confondre amb un altre fundat l'any 1977, amb un nom molt semblant, l'Orquestra de Solistes de Catalunya, en aquest cas dirigida per Xavier Güell i com l'altra, agrupava els millors instrumentistes del territori per a formar una orquestra de cambra, entre ells Trotta, que va formar-hi part durant els dos últims anys de la seva vida.

3.6.1 Orquestra del Gran Teatro del Liceo

En el període 1944-1967 és l'Orquestra Municipal de Barcelona la que canalitza la vida simfònica a la ciutat, però també hi va haver d'altres intents sense gaire èxit pel que fa a la continuïtat o la qualitat del resultat ofert. Tot i això, Josep Trotta també va ser el violoncel solista de la Orquestra del Gran Teatro del Liceo fins l'any 1958. Que Trotta fos músic d'aquestes dues orquestres barcelonines, no era un fet aïllat, sinó tot al contrari, com ja he dit, la gran majoria dels músics de l'orquestra liceista formaven part de la OMB. Inclús es diu que el diumenges després del concert de la OMB al Palau, hi havia tot una corredissa de músics que anaven amb presses cap a la funció al Gran Teatre del Liceu, però tot això es va acabar quan l'any 1958, es va reestructurar la plantilla de conjunt. La voluntat de l'entitat era tenir una orquestra fixa que no depengués dels músics de l'Orquestra Municipal, ja que la qualitat dels concerts de l'orquestra del Liceu es veia ressentida per el volum de feina que tenien els integrants, i a més, quan coincidien concerts de les dues formacions, no disposaven de suficients instrumentistes amb un nivell adequat. Així doncs, l'any 1958, es van convocar oposicions per als aspirants a formar part de l'orquestra del Liceu. No va agradar gens als músics de l'OMB que havien format part de les dues orquestres, que els fessin fora de l'orquestra del Liceu, i això va generar un clima de tensió entre les dues

---

⁴⁰ *La Vanguardia*, 23 desembre 1977, p. 46.

formacions de la ciutat, sobretot per part dels integrants de l'OMB cap als membres del Liceu.⁴¹

3.6.2 Creació de L'Orquesta Ciudad de Barcelona

És evident que l'estrena de l'OMB va ser una data destacada per a la música de Barcelona i el que calia en aquell moment era persistir en l'entusiasme i esforç que s'havia dedicat per a la creació i posada en marxa de l'orquestra. Però al llarg dels següents vint anys, l'Ajuntament es va desinteressar progressivament a mesura que passaven els anys i que anaven succeïnt-se els càrrecs polítics; a això se li sumava el fet de que l'afluència d'aquell públic entusiasmada per la novetat va anar disminuint; i que part dels músics de l'orquestra van perdre una mica la flama inicial, potser pel fet de sentir-se funcionaris. Toldrà, qui va ser un d'aquells membres de l'orquestra que no va perdre l'empenta inicial, va ser-ne el director titular des de la fundació de l'orquestra fins a la seva mort, l'any 1962, quan l'orquestra ja començava a defallir. Va ser el concertino Rafael Ferrer qui el va substituir a la batuta, i així, va ser el director de l'orquestra fins a la dissolució del conjunt i creació d'una nova orquestra per a la ciutat de Barcelona l'any 1967.

Així doncs, l'any 1967 es va dissoldre l'OMB per a crear l'Orquesta Ciudad de Barcelona (OCB) amb voluntat de novetat absoluta, tot i que actualment són considerades una continuació de l'altre. No aprofundiré més en aquesta nova orquestra, perquè l'impacte no va tenir res a veure amb el dels inicis de l'OMB, ja sigui perquè van ser moments històrics molt diferents, o pel fet que quan es va crear l'OCB feia més de vint anys que la ciutat ja disposava d'orquestra simfònica. Tot i això, molts músics joves del moment van tenir opció a accedir a la nova orquestra realitzant unes oposicions per a la plaça oferta. Així ho explica aquest fragment d'article de Xavier Montsalvatge recuperat de *La Vanguardia*.

---

⁴¹ Dades aportades pels entrevistats: Lluís Sedó, que en aquell moment va marxar a estudiar a Munic i al qual havien ofert una plaça a la nova orquestra del Liceu; i Joan Palet, pare del qual (amb el mateix nom) va ser un dels nous integrants de l'orquestra liceista i va viure en primera persona el menyspreu per part dels músics de l'Orquestra Municipal.

El reciente nombramiento de Antonio Ros Marbá para dirigir los primeros pasos de la nueva orquesta oficial barcelonesa ha significado el final de un periodo de iniciativas, forcejeos y hasta de algunas pequeñas colisiones y el inicio de una etapa plenamente constituyente en la que se ha despejado muchas incógnitas y concretado los suficientes puntos básicos para poder decir que ya tenemos en Barcelona un organismo sinfónico estable que ha logrado deshacerse del lastre gravoso de su inmediato antecesor — la Orquesta Municipal — heredando al propio tiempo sus factores positivos. Sobre las perspectivas de esta nueva etapa el doctor don Vicente Villar Palasí, que preside el Patronato de la orquesta ha facilitado la suficiente información para que podamos formarnos una idea general de los objetivos a los que aquella apunta-

sea que la orquesta queda formada por un total de 88 profesores con dos nuevos concertinos — Gonzalo Comellas y José M.º Alpiste —, con Mateo Valero en la cabeza de atriles de violas y José Trotta en la de violoncelos, habiéndose renovado 13 plazas de violines, 2 de violas, 3 de violoncelos, 5 de contrabajos, 3 de trompas, 2 de trombones, clarinetes y flautas, y una de trompeta, oboe y clarinete bajo.

Antonio Ros Marbá, ejercerá la dirección con carácter temporal. Rafael Ferrer la sub-dirección.

Así el promedio de edad entre los profesores que en la Orquesta Municipal se aproximaba a los 60 años, se habrá reducido a la mitad, lo que representa una evidente inyección de juventud en el organismo de esta entidad sinfónica que desde ahora ha empezado a funcionar como orquesta de la Ciudad de Bar-

Imatge 5. Fragment extret de *La Vanguardia* on s'informa de la creació de la nova OCB.⁴²

Imatge 6. Secció de violoncel·ls de l'OCB. Al capdavant de la secció hi apareix Josep Trotta, que comparteix faristol amb Lluís Sedó (Font: Lluís Sedó).

⁴² *La Vanguardia*, 3 juny 1967, p. 57

3.7 Actuacions com a solista de Josep Trotta⁴³

Josep Trotta va ser un músic que va tocar gran varietat de música en tot tipus de formacions, sempre dins l'àmbit de música clàssica, al llarg de la seva llarga trajectòria professional, de poc més de mig segle. De ben jove va començar fent concerts de cambra, o recitals per la ciutat de Barcelona i voltants, sense tenir un grup estable a llarg termini. Abans de la Guerra Civil Espanyola va fer música de cambra amb algunes formacions més fixes, cosa que va haver de tornar a fer després de la guerra, però en aquest cas per a poder subsistir, entre d'altres, fent música de cafè. Després d'això, va poder dedicar-se principalment a dos formacions molt més estables com van ser l'OMB i l'AMC. A banda de totes les formacions en les que va tocar el violoncel·lista barceloní, va ser molt apreciat pel públic de la capital catalana per les seves actuacions com a solista, que va realitzar sobretot amb l'orquestra de la ciutat.

3.7.1 Solista amb acompanyament d'orquestra

Només dos mesos després de la presentació de l'OMB al públic, va tocar el Concert per a violoncel de Boccherini en Si bemoll, concert que l'any següent va interpretar a Madrid amb l'Orquesta Nacional de España sota la direcció d'Eduard Toldrà. Més tard, el març de l'any 1946 va interpretar el Concert d'Enric Morera, un concert que va ser estrenat per Gaspar Cassadó l'any 1921 amb l'Orquesta Simfònica de Barcelona sota la direcció de Joan Lamote de Grignon, però que no ha tingut la continuïtat suficient per a entrar dins el repertori més habitual de violoncel. Una prova d'això, és el fet que Trotta el va tocar en una altra ocasió amb l'OMB, però això no va ser fins al cap de gairebé 20 anys, l'any 1965, durant la commemoració del centenari del naixement del compositor català. La peça que va tocar més com a solista va ser el poema simfònic *Don Quixot* de Richard Strauss, juntament amb Mateo Valero, cap de violes de l'orquestra i company de cambra a l'AMC; excepte en l'última ocasió, l'any 1971, que va estar acompanyat pel violista Joan Oliveras. Inclús l'any del quart centenari del naixement de Miguel de Cervantes, Trotta va ser l'encarregat d'interpretar el *Don Quixot* altre cop amb l'ONE a Madrid en un concert dedicat al conegut escriptor espanyol. Una altra peça que també va tocar en més d'una ocasió, va ser el doble concert de Brahms, interpretat per primera vegada l'any 1948 amb Rafael Ferrer, i la següent ja a l'any

---

⁴³ Totes les actuacions en les que em baso per a redactar aquest apartat les he extret de *La Vanguardia*.

1970, amb el jove Gonçal Comellas, que amb només 25 anys d'edat ja en feia tres que era concertino de la nova OCB.

Al mèrit que suposaven les actuacions com a solista que va realitzar Trotta al llarg de la seva trajectòria, se li sumaven els premis extraordinaris que concedien tant l'Ajuntament com el Conservatori Municipal de Música de Barcelona, els anys 1945 i 1949, respectivament. Precisament, el fet de guanyar el premi extraordinari del conservatori va significar per a ell l'oportunitat d'interpretar com a solista el conegut concert per a violoncel d'Edward Elgar. Va ser en dues ocasions l'any 1951, juntament amb l'OMB.

Les obres que Josep Trotta va interpretar amb acompanyament d'orquestra, també actualment es programen en concerts simfònics arreu d'Europa, amb l'excepció de l'obra de Morera que ha quedat aïllada del repertori comú del violoncel, però que per les seves característiques estilístiques postromàntiques podria formar part de qualsevol programa de l'OBC actual.

A part de les actuacions de solista del violoncel·lista barceloní, també va realitzar coneguts passatges de solo dins de peces simfòniques en les quals el violoncel no n'és el solista. Un bon exemple és el tercer moviment del segon Concert per a piano i orquestra de Brahms, el qual va interpretar en més d'una ocasió l'orquestra de Barcelona amb Arthur Rubinstein. Aquest prestigiós pianista va demostrar en més d'una ocasió la seva admiració per Trotta.⁴⁴ Un fet important de la personalitat de Trotta és que no li agradaven els excessos en les mostres d'admiració, sovint després d'una actuació reeixida acceptava les felicitacions amb molt d'agraïment i després marxava, com un més, cap a casa, mai va canviar la seva manera senzilla de veure la música i l'interpretació del violoncel.

3.7.2 Les sis Suites per a violoncel de Bach

A més de tocar de solista amb acompanyament d'orquestra, Trotta va ser molt reconegut per la seva interpretació de les sis Suites de Bach per a violoncel sol. L'any 1964, el violoncel·lista barceloní ja s'havia consolidat com a gran instrumentista i músic, i als voltants de la capital catalana era conegut pel públic habitual de la música clàssica, ja fos en formació simfònica o cambrística. Va ser llavors quan va presentar per primera vegada l'integral de les

---

⁴⁴ Tal i com expliquen Joan Palet i Lluís Sedó, els quals eren presents en alguna d'aquestes actuacions.

Sis Suites de Bach, en el marc del II Festival Internacional de Música de Barcelona. En dues dates diferents tocaria primer les suites 1, 5 i 4; i al cap d'uns dies les 2, 3 i 6. Les dues audicions estaven previstes a la Real Capilla de Santa Águeda (actualment Capella de Santa Àgata), però el gran èxit de la primera audició, i de la gran demanada d'entrades per part del públic, van fer que la segona audició es realitzés al Saló Tinell, per a poder abastar la gran quantitat d'assistents. Durant els següents anys Trotta va realitzar alguna actuació més amb èxits similars al del II Festival Internacional de Música. Els exemples més destacats són: a Madrid l'any següent amb tres de les Suites, interpretades a l'auditori de l'Instituto Nacional de Previsión. L'any 1967 va tocar al Palau de la Música, en un homenatge pels noranta anys de Pau Casals la primera i tercera, la primera la va repetir al Vendrell en un acte similar uns mesos més tard. Passats uns anys, el 1974, quan el violoncel·lista barceloní ja s'acostava a l'edat de 70 anys, va tocar en dues ocasions més a Barcelona. La primera en el marc de Marathon Bach, que consistia en un seguit de concerts, en un sol dia, de cantants, instrumentistes i de l'OCB, dedicats a música Bach. També aquell any va tocar en la inauguració del X Cicle de Serenatas al Barri Gòtic, un cicle de concerts que es realitzava en el barri durant l'estiu.

En moltes d'aquestes ocasions en que Trotta va interpretar alguna de les Suites de Bach, eren sovint classificades dins de les actuacions secundàries del cicle o festival, degut al format reduït de l'audició i pel fet de que no es tractés d'una figura internacional. Però tal i com apareix a *La Vanguardia* en varies ocasions, el violoncel·lista barceloní acabava sent un gran reclam per al públic de la seva ciutat natal, més inclús que d'altres propostes que aparentment eren molt més atractives.⁴⁵

3.8 Labor pedagògica

Josep Trotta, després d'una trajectòria molt completa com a instrumentista, va accedir a fer de professor de violoncel a l'aleshores Conservatorio Superior Municipal de Música de Barcelona el maig de l'any 1964, degut a la jubilació de Josep Ricard i Matas, també conegut per la seva labor musicològica.⁴⁶ Sorprèn l'avançada edat amb la que Trotta comença a

---

⁴⁵ *La Vanguardia*: 25 desembre 1964, p.31; 26 febrer 1974, p.47; 22 juny 1974, p.51.

⁴⁶ TROTTA, Josep. (1964). *Comunicat mecanoscrit adreçat a Trotta*. [Proposta per a ser professor interí de violoncel al Conservatori]. Fons Josep Trotta (M-JTro-9). Biblioteca de Catalunya.

exercir de mestre de l'entitat, va ser professor des dels seus 58 anys d'edat fins als 71 (1964-1977), a més, va ocupar la plaça de professor interí durant quatre anys abans d'esdevenir catedràtic del centre.⁴⁷ Per aquest fet, en un apartat de *La Vanguardia* en que publicaven algunes cartes de lectors parlant de temes d'actualitat del moment, el nom de Trotta apareixia com a exemple per defensar la idea que no s'estava fent una bona gestió de l'ensenyança musical:

"[...] nos hemos quedado también sin director del Conservatorio, por jubilación del maestro Zamacois [...] En este país existe una inclinación funesta a no valorar debidamente la calidad de la enseñanza [...] hasta hace muy escaso tiempo no han sido llamados catedráticos⁴⁸ tan indiscutibles, en sus respectivas disciplinas, como los profesores Massiá (violín), Trotta (violoncelo) y Concepción Badía (canto), a los cuales se ha mantenido apartados de la enseñanza pública durante largos años, que hubieran podido ser muy fructíferos [...]"⁴⁹

Com és d'esperar, Josep Trotta ja havia tingut alumnes abans de començar a fer de mestre al conservatori, a partir de la postguerra, els feia classes particulars a casa seva. Alguns d'aquests alumnes del mestre Trotta realitzaven les classes al llarg de l'any i a final de curs s'examinaven al Conservatori Municipal del curs corresponent al seu nivell, entre els estava Lluís Sedó. Va ser alumne de Trotta durant els anys cinquanta i després, animat pel mestre va marxar a ampliar els estudis a Munic, on poc més tard va esdevenir professional i va accedir a dues orquestres, on va ocupar la plaça d'assistent en la primera i la de solista en l'altra. Ja a l'any 1967, es van obrir places per a la nova Orquesta Ciudad de Barcelona, i va ser ell qui va guanyar la plaça d'assistent al costat de Josep Trotta, amb el qual van compartir faristol durant deu anys, fins a la jubilació del mestre.

Tant en un context d'ensenyament públic en el conservatori com anys enrere amb les classes particulars, Trotta ha estat descrit per antics alumnes (amb els quals he pogut parlar), com a un professor exemplar en tot moment, el seu temperament li aportava un aire seriós que inspirava respecte, però que a la vegada tenia un tracte impecable cap a tothom. Això sí, el mestre també podia ser més alegre o inclús divertit si la situació personal de l'alumne així ho demanava. També ha estat descrit com un professor que necessitava l'esforç i atenció per

---

⁴⁷ TROTTA, Josep. (1968). *Comunicat de nomenament mecanoscrit adreçat a Trotta*. [Relatiu al seu nomenament com a catedràtic del Conservatorio Superior Municipal de Música]. Fons Josep Trotta (M-JTro-13). Biblioteca de Catalunya.

⁴⁸ De fet, en el cas de Trotta, no va ser catedràtic del centre fins l'any 1968, tres anys més tard d'escriure's aquest article.

⁴⁹ *La Vanguardia*, 20 octubre 1965, p. 21

part de l'alumne, és a dir, que com més progressava un alumne individualment o com més preguntes feia sobre el tema tractat a classe, més interessant resultava la classe, i millors eren els resultats. És per això que ell no era el professor ideal per aquelles persones que consideraven l'aprenentatge de la interpretació del violoncel simplement una distracció.⁵⁰

3.9 Activitat discogràfica

Al llarg dels anys seixanta era molt comú que els instrumentistes de corda més destacats de Barcelona estiguessin contractats per discogràfiques prestigioses del moment, Trotta era un d'aquest músics, i per tant, es va dedicar durant molts anys a gravar discs de música de tot tipus per a algunes discogràfiques, la més destacada d'aquestes va ser la Belter. El quartet de corda solia ser la formació més típica, però habitualment acabaven sent un grup considerablement més gran. Durant els anys setanta quan Trotta ja havia complert els 65 anys d'edat, encara seguia treballant en aquestes discogràfiques de manera regular, i tot i ser una feina dura, ja que els enregistraments en ocasions s'allargaven fins altes hores de la nit, ell hi va ser fins gairebé al setanta anys.

3.10 Breu anàlisi interpretatiu

Josep Trotta va ser un violoncel·lista que seguia la línia interpretativa de Pau Casals. Aquesta forma de tocar es basava principalment en la projecció del so, donant molta importància a la manera de passar l'arc i sempre lligat al vibrat, que anava molt relacionat amb el so característic de l'època. Un altre tret destacable és l'articulació marcada dels dits de la mà esquerra en cada nota, fins i tot, en les gravacions de tots dos músics, es pot sentir de fons com impacten els dits sobre el batedor en cada canvi de nota. Pel que fa a l'interpretació de música antiga com la de Bach o Boccherini, a l'escoltar-ne els enregistraments, apreciem un gran canvi en la concepció d'aquesta música entre aquella època i l'actualitat. En el cas de la gravació que ens queda del concert de Boccherini en Si bemoll major, Trotta busca una gran qualitat sonora al llarg de cadascuna de les notes, i remarca aquelles notes més agudes de la melodia, sense para atenció a la jerarquia de

---

⁵⁰ Valoració feta a partir de les experiències aportades pels entrevistats Joan Palet, M. Eulàlia Valero i Lluís Sedó; que en el seu moment va ser alumnes de Trotta.

temps forts de cada compàs. En la mateixa línia va l'interpretació de la música de Bach, en el cas de l'enregistrament primera Suite, notem la voluntat per part de Trotta, de fer notar les diferents harmonies de la peça a través de les dinàmiques, arribant a tocar amb una gran quantitat de so, apropant l'arc a la zona del pont per a fer aconseguir fer sonar un major nombre d'harmònics. En aquest sentit, s'assembla a la versió que en té Casals, que comparada amb una d'actual pot semblar un pèl estrident. En la seva versió, Trotta no es pren les mateixes llibertats que Casals per remarcar els canvis harmònics, fent així una interpretació no tant lligada a l'estètica romàntica.⁵¹

3.11 Últims anys de Josep Trotta

Com hem pogut comprovar en aquest escrit, Josep Trotta era una persona treballadora que tot i arribar a una etapa de la vida en la qual es podria relaxar, ell seguia treballant com va fer sempre. Durant els anys setanta, tot i tenir 65 anys d'edat, encara el veiem al capdavant de l'orquestra de la seva ciutat natal, compaginant-ho amb les classes de violoncel al conservatori, mentre es dedicava a gravar per les discogràfiques barcelonines i a la vegada es preparava alguna actuació de solista. En aquests anys va fer el Doble Concert Brahms, el Don Quixot i varies actuacions d'algunes de les suites a Barcelona, obres de primer nivell dins del repertori del violoncel, a l'abast de molt pocs. El que no sabia molta gent, era que en aquells anys patia del cor, ja havia patit un infart, i els metges li recomanaven no fer grans esforços. Malgrat tot ell deia que "tocar el violoncel no es com fer de descarregador de moll"⁵², i tenia raó, almenys per a la seva manera de fer, ja que amb el seu instrument a les mans ell estava molt tranquil, fos quina fos la situació.

Amb aquest volum de feina va arribar a l'any 1977, que va ser quan va rebre una carta en la qual se li notificava que havia sobrepassat l'edat de 70 anys i que havia de jubilar-se.⁵³ A finals d'aquell mateix any es va jubilar també de l'OCB, la qual li va dedicar un concert juntament amb la Coral Sant Jordi al Palau de la Música, sala en la qual va tocar innombrables vegades amb tot tipus de formacions, com a un músic més, com a solista, etc.

---

⁵¹ En aquest breu anàlisi he rebut l'ajuda de Cristoforo Pestalozzi, professor de violoncel a l'Esmuc

⁵² SEDÓ, Lluís. Comunicació personal, 20 abril 2019.

⁵³ TROTTA, Josep. (1977). *Comunicat de declaració de jubilació adreçat a Trotta*. [Informació relativa a la pensió]. Fons Josep Trotta (M-JTro-18). Biblioteca de Catalunya.

En aquest concert homenatge a la seva figura, ell tenia la intenció de fer un últim concert per al públic de la seva ciutat, el concert de Camille Saint-Saëns en la menor per a violoncel i orquestra. Malauradament, no va participar en aquest homenatge a causa de la seva malaltia, el fet d'exposar-se al públic d'una manera tant directa a aquelles alçades era massa arriscat per a la seva salut. Així doncs, s'acabava una trajectòria brillant en la qual va gaudir d'un gran reconeixement per part dels seus conciutadans, d'arreu de Catalunya i també des de Madrid, on va fer varies actuacions al llarg d'aquesta reeixida carrera. Dos anys més tard, exactament el 7 de març de l'any 1979 va morir a causa de la gravetat de la seva malaltia que arrossegava des de feia uns anys.

4. Conclusions

La meua intenció a l'hora de fer aquest escrit de caràcter biogràfic ha estat recuperar la figura del violoncel·lista Josep Trotta, no només pel prestigi musical i pedagògic del que va gaudir en la seva època, sinó també perquè representa molt bé tota una generació de músics, la carrera dels quals va quedar profundament marcada per la Guerra Civil i la posterior postguerra. He descrit de la manera més precisa possible cada etapa de la seva vida, informant-me sobretot a través d'articles de diaris i revistes de l'època que han aportat un gran nombre de dades, tot i el llenguatge retòric i la voluntat propagandística de la premsa durant el règim franquista. D'aquests articles n'he extret informació molt valuosa: com són les dates, llocs d'actuació, repertori, formació del conjunt, etc. Per a la realització del treball m'he basat principalment en aquelles informacions que he pogut contrastar i que resultaven evidentment objectives, és a dir, aquelles que no eren susceptibles de ser modificades a causa de l'opinió o ideologia de l'escriptor del l'article. Un problema amb el que m'he trobat, és el fet d'haver de redactar només amb un llistat d'informacions, ja que a través de la manera d'escriure, pot haver-hi diferents interpretacions, malgrat es parteixi de les mateixes dades. No menys important en la construcció d'aquest retrat, han estat les entrevistes amb antics alumnes i companys de Trotta, inclús amb la néta, per a tenir nous punts de vista del violoncel·lista, i així, poder treure les meves pròpies conclusions de les dades recopilades. En aquestes converses, els entrevistats m'han aportat diversos materials, com per exemple les fotografies i molt particularment els enregistraments sonors del propi Trotta, que tot i estar fets d'una manera casolana, permeten apreciar les seves qualitats interpretatives.⁵⁴ Penso que la millor manera de conèixer un intèrpret és escoltant-lo tocar, i és per això que valoro molt positivament aquestes gravacions, ja que m'han permès obrir una nova dimensió del tema tractat, més enllà dels fets objectius plasmats en aquest treball. És molt significatiu que en els diaris de l'època aparegui Trotta en desenes d'ocasions cada any, la gran majoria dels casos d'actuacions musicals en públic, ja que demostra que va ser un intèrpret molt actiu al llarg de la seva trajectòria. Com a professional, va realitzar les seves primeres actuacions als voltants dels 20 anys d'edat, com podem veure a la premsa catalana dels anys vint, tot i que de ben segur duia a terme altres actuacions de les quals no n'ha quedat constància. De ben jove ja se'l destaca en aquests diaris per la manera de fer

---

⁵⁴ M. Eulàlia Valero i Elisabeth Trotta em van proporcionar varis enregistraments de Josep Trotta.

sonar l'instrument, igual que passarà durant les dècades següents. Hi havia qui es pensava que, per la seva manera de tocar, havia estat deixeble de Pau Casals, i que per aquest fet, més tard hauria tocat a l'Orquestra Pau Casals. En cap article de diari dels centenars que he consultat apareix cap tipus de lligam entre Trotta i Casals, per tant, és difícil només amb aquestes dades afirmar o negar aquesta possible relació. Ara bé, segons l'aportació de Lluís Sedó, que va tractar amb Trotta, primer com a alumne i després com a company de faristol a l'orquestra, el seu mestre li va confirmar explícitament que sentia una enorme admiració per Casals, però que en cap moment en va ser alumne, ni va tocar a la seva orquestra, ja que en aquella època estava tocant a la Granja Royal amb Toldrà. De fet, el mestre de Trotta va ser Josep Soler, que tot i ser un bon violoncel·lista i pedagog, no va transcendir més enllà de la ciutat de Barcelona. És curiós doncs, com un violoncel·lista format a l'Escola Municipal i que mai va estudiar fora de la seva ciutat natal arribés a tal domini del violoncel.

La carrera professional de Trotta, que va començar a desenvolupar-se els anys abans de la Guerra Civil, es va veure clarament afectada pel conflicte bèl·lic. El seu caràcter va estar molt marcat per la misèria viscuda durant aquest període i el de la postguerra, en el qual, com un barceloní més, va haver de fer molts esforços per poder subsistir. Fins a la creació de l'Orquestra Municipal el 1944 no va disposar d'un sou fix, tot i això, aquests ingressos no van ser suficients (fins alguns anys més tard) per a cobrir les necessitats bàsiques. És per això, que aquesta època, en la qual havia de fer moltes actuacions extres per a subsistir, va ser determinant per a la manera de ser del violoncel·lista al llarg dels anys següents. Una anècdota que em va explicar Lluís Sedó, il·lustra molt bé aquesta situació econòmica del músic: era el seu primer dia de classe l'any 1951 amb el mestre i, després d'un llarg viatge des del seu poble, es van trobar. Feia poc, a Lluís Sedó, li havien comprat un rellotge de canell, i Trotta quan es va fixar en aquest detall, li va comentar de manera simpàtica que ell encara no se n'havia pogut comprar un. Segons el testimoni de Lluís Sedó, Trotta duia una vida molt senzilla, sobretot mentre va ser el seu mestre durant els anys cinquanta.

Després de la guerra, el volum de feina de Trotta va ser molt considerable ja fins al final de la seva carrera. Durant l'època de l'OMB i AMC va aconseguir una bona regularitat d'ingressos, tot i que no devien ser massa alts en aquella època en relació al nivell artístic que van assolir. La comoditat econòmica de Trotta, relacionada també amb les millores salarials als anys seixanta, es va confirmar quan l'any 1964 va accedir a fer de professor al Conservatori. Lluny de relaxar-se pels dos sous que cobrava de l'Ajuntament, el violoncel·lista va mantenint-se a

un gran nivell instrumental, inclús seguia millorant, i durant aquells anys va realitzar nombroses actuacions de solista tant amb l'orquestra de Barcelona com de les Suites. En aquest cas és evident que hi havia una clara motivació artística. En canvi, és sorprenent que un músic clàssic, de més de 60 anys, amb una llarga trajectòria clarament dins de la música de cambra i simfònica, estigués contractat en discogràfiques barcelonines per tocar l'acompanyament de cançons de cantautors. El fet de ser un músic destacat, feia que aquests discogràfiques contactessin primer amb ell, i amb la mateixa actitud d'aprofitar tot ingrés econòmic, ell ho acceptava.

De la seva etapa de professor al Conservatori de Barcelona, el que em crida més l'atenció és que no arribés a fer un bon grup de violoncel·listes que poguessin seguir els seus passos com a violoncel·lista per a crear "escola", probablement una de les causes va ser el fet de tenir gairebé 60 anys d'edat quan va accedir a la plaça. Si bé es veritat que va tenir alumnes que són, o han estat professionals del violoncel, actualment hi ha comptats violoncel·listes que estiguin relacionats amb Trotta través d'un arbre genealògic de la relació mestre-alumne. En l'avantprojecte presentat l'any passat per a la realització d'aquest treball, algun dels objectius que em marcava tenien a veure amb la descripció la pedagogia del violoncel de l'època o amb buscar la possible relació de Trotta amb violoncel·listes del panorama actual. No he pogut tractar finalment aquests temes que em proposava, ja que en aquell moment no era conscient que Josep Trotta va ser principalment un intèrpret, i va dedicar gran part de la seva vida a la pràctica del seu instrument. Així, a través de la seva figura, no he pogut aprendre sobre la pedagogia del violoncel de l'època. El que sí he pogut, és descriure detalladament, a través de Trotta, tot una època de la vida musical de Barcelona, molt marcada per la guerra civil i el règim franquista.

Per concloure, sóc conscient que més enllà de l'àmbit del Treball de Fi de Grau, l'enorme activitat que va desenvolupar al llarg de la seva trajectòria artística, permet ampliar la recerca amb més testimonis i documentació, tal com tinc intenció de fer. Finalment, m'agradaria expressar la satisfacció que sento d'haver dedicat aquest projecte a la primera monografia dedicada a la carrera de Josep Trotta, que és un testimoni molt representatiu de l'ofici de músic en el context social i musical que li va tocar viure.

5. Bibliografia

- PERIÒDICS I REVISTES

Destino

La Humanitat

La Vanguardia

La Veu de Catalunya

MUSICAL-HERMES. Revista de la Casa Parramón.

NAVARRO SALARDINA, RAMON (1989). "El Franquismo, la escuela, y el maestro (1936-1975)". *Historia de la educación: revista interuniversitaria*, núm.8, p.167-180.

- LLIBRES

AVIÑOÀ, Xosé (2013). *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear. Diccionari A-Z*. Barcelona: Edicions 62.

CAPDEVILA ROVIRA, Manuel (1964). *Eduard Toldrà, músic*. Barcelona: Editorial Aedos.

CAPDEVILA ROVIRA, Manuel; TOLDRÀ SOLER, Eduard (2018). *Els estius a Cantallops*. Catalunya: BRAU Edicions.

MARTORELL, Oriol (1995). *Quasi un segle de simfonisme a Barcelona*. Barcelona: Beta.

TORTELLA, Jaime; BASSAL, Josep (2015). *Historia del violonchelo en Cataluña*. Sant Cugat: Editorial Arpeggio.

- WEBS

CONSERVATORI MUNICIPAL DE MÚSICA DE BARCELONA. *Història* [en línia]. Disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/conservatori/ca/historia>.

Eduard Toldrà i Soler. A new approach to an exceptional musician [en línia]. Disponible a:
<<http://www.eduardtoldra.soler.info/>>.

- FONS

Fons Josep Trotta de la Biblioteca de Catalunya.

- ENTREVISTES

PALET, Joan. Comunicació personal. 6 abril 2019.

SEDÓ, Lluís. Comunicació personal. 20 abril 2019.

VALERO, M. Eulàlia. Comunicació personal. 25 març 2019.

6. Annexos

- LLISTA DELS FETS MÉS DESTACATS DE LA TRAJECTÒRIA DE TROTTA

11-04-1906 Neix a Barcelona.

1925 Guanya premi Parramon, presidit per Pau Casals.

1925-29 Primers recitals i actuacions de música de cambra.

1929 Quintet Català format per Guillem Garganta (piano), Eduard Bocquet i Antoni Escofets (violins), Josep Julibert (viola) i Josep Trotta. Molt actius fins 1933, també com a quartet. L'any 1932 Rafael Ferrer substitueix Escofets.

1931 Trio Net-Toldrà-Trotta actuen regularment al *Salon Doré* de la Granja Royal els anys abans de la guerra.

1935 Formen Trio Bocquet els músics Bocquet, Julibert i Trotta. Actius fins l'any 1937.

1935 Forma part del jurat del premi Parramon.

1940-1941 Música de cafè a l'Oro del Rhin amb el sextet Toldrà.

1941-43 Quartet *Labor Artis* format per Domingo Ponsa, Lluís Benejam, Mateo Valero i Trotta.

1943 Creació OMB, convocatòria d'oposicions, i inici dels assajos. Director Toldrà, i Trotta 1r cello.

1944 Estrena de l'OMB el 31 de març.

1944 Concert de Boccherini en Si bemoll amb l'OMB.

1944 Comença amb l'Agrupación de Música de Cámara de Barcelona. El formen Bocquet, Ponsa, Valero (o Benejam 1948-55) i Trotta. Amb algunes col·laboracions, la més destacada és la de Maria Canela. Actius fins l'any 1962.

1945 Guanyen Premio Nacional de música de cambra amb l'AMC.

1945 Concert d'Enric Morera amb OMB.

1945 Premi Extraordinari de l'Ajuntament de Barcelona.

1945 Concert Boccherini en Si bemoll amb ONE a Madrid.

1948 Don Quixot de Strauss amb Valero i OMB.

1948 Don Quixot de Strauss amb ONE a Madrid sota direcció de Toldrà, coincidint amb el quart centenari del naixement de Cervantes.

1948 Doble concert de Brahms amb Ferrer i OMB.

1949 Premi Extraordinari del Conservatori (Jurat: Joaquim Zamacois, Eduard Toldrà, Enric Casals, Tomàs Buxó, Antonio Català).

1951 Concert d'Elgar amb OMB, per haver guanyat el premi extraordinari del Conservatori.

1953 Don Quixot amb Valero i OMB.

1956 Comença l'Orquesta Catalana de Solista de Barcelona sota la direcció de Ponsa.

1959 Participació en el Festival de Prades de Conflent, promogut per Casals, amb l'AMC.

1960 Durant l'any, l'AMC va realitzar un cicle sobre els quartets de Beethoven al centre cultural Medina. L'any següent volien fer el mateix amb els de Mozart però ho impedeix la mort de Bocquet.

1960 Don Quixot de Strauss amb Valero i OMB.

1961 Mor Bocquet. A partir d'aquí AMC segueix sobretot amb Maria Canela i d'altres col·laboradors com Jordà o Calsina fins l'any 1962.

1962 Mor Toldrà. Havia estat intèrpret, professor, compositor i director de la OMB.

1963 Peces en Concert de Couperin amb OMB.

1963 Inici col·laboració Trotta amb el pianista Vallribera, que s'allargarà fins els anys setanta.

1964 Trotta professor interí del conservatori de Barcelona degut a la jubilació de Josep Ricart i Matas.

1964 Integral de les suites de Bach en el marc del II festival internacional de música a Barcelona en dues actuacions (1,5,4 + 2,3,6).

1964 Don Quixot de Strauss amb Valero i OMB.

1965 3 Suites de Bach a Madrid.

1965 Concert d'Enric Morera amb OMB en commemoració del centenari del compositor.

1967 Suites 1 i 3 al Palau de la Música en un homenatge a Pau Casals pels seus 90 anys. Poc després toca la primera suite al Vendrell en un altre homenatge a Casals.

1967 Dissolució OMB i estrena de l'OCB. Direcció Ros Marbà.

1968 Trotta nomenat catedràtic de violoncel al Conservatori.

1968 Participació de el Festival de Prades, en aquest cas amb Vallribera. En una segona actuació, toca amb Vallribera i el violinista Sándor Végh un trio de Schubert.

1968 Concert de Boccherini en un festival de música a Calonge amb l'Orquestra de Cambra de Barcelona en dues ocasions a l'estiu.

1970 Concert doble de Brahms amb Gonçal Comellas i OCB.

1971 Don Quixot de Strauss amb Joan Oliveras i OCB.

1974 Marathon Bach a Barcelona, Trotta toca la primera Suite de Bach.

1974 Trotta toca tres de les Suites en el X Cicle de Serenatas al Gòtic.

1976 Trotta forma part del jurat del premi Pau Casals, coincidint amb el seu centenari.

1977 Jubilació de la càtedra del Conservatori degut a sobrepassar l'edat de 70 anys.

1977 Jubilació de la plaça de violoncel a la OCB.

1977 23 de desembre homenatge a Trotta, al Palau de la Música, on no toca el Saint Saens a causa del seu estat de salut.

1978 Mor Ponsa.

08-03-1979 Mor Josep Trotta degut als problemes de cor que arrossegava des de feia anys.